

Становище

за докторантския труд на Димитър Томов на тема: **“Методика за начално обучение по тенис в условията на висше училище”**
/ Учебна дисциплина “Спорт” /

Трудът е представен от факултета по “Обществено здраве и спорт”, катедра “Спорт и кинезитерапия” с научен ръководител доц. д-р Стоян Иванов от Югозападния університет “Неофит Рилски”, Благоевград.

Изготвил становището: доц. д-р Коста Денчев – УАСГ, София

Дисертационният труд представен за становище е в обем от 164 стр. в това число използваната литература и приложенията. Трудът е онагледен с 27 таблици и 74 фигури, отразяващи съдържанието на третираните въпроси.

Литературният обзор съдържа 162 автора, от които 112 на кирилица и 50 на латиница. Цитирани са много от най-известните педагози, тренъори и специалисти в областта на тениса, като Т. Тодоров, Ан. и Д. Пенчев, П. Мецлер, Белиц-Гейман, Н. Болитиери и др. Използвани са много чужди специалисти третиращи въпросите свързани със студентския тенис, теорията и методиката на спортната тренировка, въпроси свързани с психическите и психомоторните качества на тениситите и други.

Като приложение са представени 3 материала:

1. Практически упражнения за изучаване техниката на основните удари.
2. Тест за проверка на теоретичните знания на студентите.
3. Показатели на средното равнище на контролните групи.

В структурно отношение дисертационният труд съдържа: увод, първа глава: “Обучение по тенис, методологически основания и развитие”, втора глава: “Дизайн на начално обучение по тенис”, трета глава: “Формиране на знания и развитие на ключовите умения в обучението по тенис / експериментално изследване и апробиране /, заключение, препоръки за практиката, използвана литература и приложения.

В хронологичен ред отделните глави третираят следните въпроси: Увод. Разглежда се въпроса за физическото възпитание и спорта в частност тениса, като средство за всестраниното развитие на студентите, развитие на съответните на тениса качества, двигателна култура, мироглед и “ стил на живот на студентите “.

Цитира се “ Бялата книга ” на Европейската комисия, която гледа на спорта като начин за активен отдих, осигуряване на достатъчно време за спорт и необходимост от включването на спорта в т.н. академичен кредит, т.е. като задължителна и факултативна форма на обучение, съгласно съществуващия у нас Закон за физическо възпитание и спорт.

Обърнато е внимание на факта, че тенисът непрекъснато се разширява в световен мащаб и съответно сред студентите.

Комплексните качества, които тенисът развива са важна предпоставка за усъвършенстване на двигателно-моторната дейност, точността на движенията, развитието на антиципацията, които в крайна сметка подпомагат професионалното усъвършенстване на трениращите и съдействат за по-доброто реализиране на студентите в живота.

От тук кандидатът Томов продължава в насока, която го отклонява от целта на уводната част, като включва структурирането на материала и на обекта, предмета, целта, задачите и хипотезата на разработката. Това до известна степен нарушава структурата на цялата дисертация и всъщност я лишава от наличие на основната втора глава, а именно ясно определени цел, задачи, средства, методи и организация.

ПЪРВА ГЛАВА: Обучение по тенис – методологически основания и развития. В тази глава са разгледани въпросите на теоретико-приложните аспекти, характеризиращи развитието на тениса. Засегнати са принципни насоки за техниката, тактиката и стратегията на играта. Обърнато е внимание на новостите в изпълнението на основните удари в играта и др. Според кандидата, влиянието на обучението оказват както уредите и съоръженията (различните настилки), така и методите за развитието на основните физически качества, техния обем и интензивност. Тук са посочени и тенденциите в развитието на съвременния тенис, включващи и универсализацията, техниката, тактиката и стратегията, при специфичните условия на играта. Изброени са тенденциите характеризиращи съвременния тенис.

Не в тон с целта и задачите на този раздел, авторът включва резултати от изследвания, които всъщност още не са проведени и съответна методика, чиято ефективност все още не е доказана (стр. 16

р.23). След теоретична интерпретация Томов предлага методика за начално обучение, която трябва да започне с едновременно овладяване на основните удари в играта. Не е ясен изразът стр.11 р.21, че техниката обоснована само от биомеханична гледна точка не е резултатна. Техниката може да се определи и обясни именно само с помощта на биомеханиката, а тактиката и стратегията са резултат от рационалното и приложение. При изброяване на тенденциите в съвременния тенис е използван израз, че опитните играчи “ прекарват по някои и друг час на корта ” (стр. 18, р.12) би могло да се използва например: “ включват допълнителни часове за усъвършенстване на” .

В раздел 1.2. техническа подготовка в обучението по тенис, Томов правилно и много точно разглежда, етапите за усвояването на двигателното действие, посочвайки известните три етапа при двигателния стереотип. Цитиран е Р. Русев като първоизточник на тази теория, но е редно да се даде заслуженото на редица педагози (наши и чужди), които посочват тези етапи в свои разработки и учебници през 60-те години на миналия век, а в по-ново време и от К. Рачев, Д. Давидов, Цв. Желязков, Н. Хаджиев и др.

Подробно се разглежда и въпроса за общата и специалната техническа подготовка и тяхното място в общата структура на тренировъчния процес. Конкретизират се задачите на специалната техническа подготовка, а именно насоченост към овладяване на теоретични знания, създаване на индивидуален модел на техника, коригиране на същата и създаване на нови варианти за разширяване на тактико техническия арсенал.

Авторът насочва вниманието и към въпроса за използването възможностите на кибернетиката при усъвършенстване на двигателно-координационната дейност при обучението. Тук се предлагат три основни фактора, като опростяване на двигателните действия, снижаване равнището на управление на двигателното действие и снижаване на равнището на управление и опростяване на двигателно действие само на част от неговите компоненти. Цитиран е Р. Русев, но този въпрос е засегнат в разработки от известни специалисти още през 70-те години (В. Зациорский, “ Кибернетика, математика, спорт и др.) и следователно е необходимо да се цитират първоизточниците на идеята. Авторът основателно обръща внимание на основните форми и организацията на обучението. Тук той включва използването на

фронталния, груповия, поточния и други методи като отделя внимание и на факта, че се използват в най-напредналите тенис школи в света.

На стр. 28 последен ред в смисъла на груповото обучение със студентите, поточната форма би могла най-добре да се изпълнява с 10-12 и дори повече обучавани (вместо 3-4, Н. Болитиери, PTR,USPTA). На стр. 29 към първи абзац е пропуснато да се добави, че това са ключовите упражнения за усъвършенстване на техниката на изпълнение на основните удари, играта с крака, антиципацията и др. Те се изпълняват след преценка на преподавателя последователно от:

1. Линията на сервиса.
2. Междинната линия между сервиса и основната линия.
3. Основната линия.

На стр. 29 към трети абзац посочените упражнения задължително се следват от упражнения за разиграване, преподавателя “захранва” обучаваните, които са разделени по двойки и сгрешилите “изгарят”, като се нареждат последни от колоните по двойки. “Захранването” от преподавателя приключва след разучаването на сервиса. От този момент студентите започват играта със сервис. Първоначално се позволява за добър сервис да се счита попадналия в цялата диагонална половина на корта за двойки.

На стр. 84 към 18-то упражнение 2 ред да се чете : “и преминават последни в съседната колонка.” Това е наложително с оглед изграждането на пространствена характеристика на корта от студентите.

В 1.3. Етапи в усвояване на техниката са посочени принципните педагогически изисквания и техните стадии (общоприето е понятието етапи). Тук обаче вместо строго да се разграничат етапите и да се опише точно целите и задачите, авторът се увлича в разказна форма на обяснение за отделни детайли от техниката, което придава вид на разработката повече като книга за масовия читател, а не като научна разработка. Това се отнася за “Способностите за промяна на ритъма” стр. 40, “Способности за синхронизиране” и т.н., където авторът влиза в ролята на преподавател, който обяснява, а не на изследовател, който изследва проблема. Напълно субективно е мнението, че “при едно главно действие (ударно движение), замаха и завършека имат второстепенно значение” (стр. 41, р.7 отдолу). При разработването на тази глава от дисертацията има много полезни теоретични постановки,

които са съществени за теорията и методиката на спортната тренировка. Тук, обаче Томов би могъл да приложи повече становища на автори, да ги съпостави и да разграничи отделните виждания така, че да се забележат противоречията между авторите, което всъщност е целта и на теоретичната постановка в първа глава.

ВТОРА ГЛАВА. Дизайн на начално обучение по тенис. Тази глава съдържа 70 страници текст, засягащ видовете упражнения и допуснатите грешки при изпълнение на отделните удари по топката. Подобно на глава 1 и тук авторът включва многократно методически обяснение като: “преподавателят е длъжен да открие грешките” – стр.44,р.46., “преподавателят трябва да наблюдава внимателно” – стр.44, р.7, както и на следващите страници където преобладават разясненията. Този стил се доближава повече до свободно-литературния метод на изложение типичен за книга от даден спорт и не се счита за подходящ при научен труд.

В 2.1. Съдържателна характеристика на методика за начално обучение по тенис, необяснимо защо се започва с тестова батерия от 5 показателя (по Й. Хьони), а самата методика не е описана, за да се разбере авторския замисъл и разликите му със досега съществуващите методики на обучение. Започва се с програма за обучение през първата година, но как се е стигнало до нейното изграждане не е ясно (тук е редно да се анализира методическата последователност на обучението и броя на елементите във всеки час), добре ли е или материала е претрупан и т.н.(виж таблица 1,2,3,4). В края на втора глава се предлагат нови пет теста като показател за физическа дееспособност. По-добре би било тези тестове да се обособят като отделен раздел. В същата глава стр.108 се предлага методика за оценяване. Подбрани са определени упражнения за точност и за техника. Не е излишно да се подчертае в методиката, че броят на ударите, които ще се оценяват са пет. Тук би било добре да се разработят съответни таблици за оценка по сигмалния или персентилния или друг метод за оценка, но с ясно установени стойности.

ГЛАВА ТРЕТА. Формиране на знания и развитие на ключовите умения в обученията по тенис. Тук авторът много подробно е разработил въпросите свързани с избора на тестовете, тяхната надеждност, начините на формирането на групите и тестирането в началото и края на експеримента.

В 3.1. Апробиране и оценка на използвания инструментариум за емперично изследване не е посочен какъв инструментариум е използван (уреди, апарати и др.). В 3.3. констатиращо изследване – входно равнище, авторът е посочил нивото на групите чрез разпределението на участниците в три нива. Показателите от тестирането посочени на таблица 11 имат графа “общо за тестирането”, което не е ясно дефинирано. Допуснати са неточности. Така на таблица 11 при контролната група показателя стандартно отклонение не е 29,19 както е посочен, а е 33,54. Същото се отнася и за коефициента на вариация, който е 42,03, а не 39,21.

Не е изяснен въпросът с намаление на показателите в контролната група табл. 18, тест 1, след първо тестиране е 15,38, а в края на втората година е 15,20. Същата констатация има при тест 2,3, и др. Тази глава е разработена много обширно с разнообразни контролни показатели, които могат да се използват ефективно при структурирането на основния педагогически експеримент.

Като недостатък на предоставената за становище докторантска разработка считам, че:

1. Съществува разлика между изискванията в катедра “ Теория на спорта” при НСА – Методично пособие с автор проф. В. Бачев и ст.ас. Ор. Грошев по отношение на структурирането на дисертационните трудове. Това не е позволило на автора да представи обширния и много съдържателен материал, конкретизирано и стегнато в рамките на дисертацията.
2. Някои части от дисертационния труд са разположени и в трите глави (организация на изследването, срокове и др.), което затруднява анализирането.
3. Резултати от изследванията е било възможно да се систематизират в раздела получени резултати, след което техния анализ и интерпретация ще бъдат по-точни и коректни.

Направените изводи и препоръки за практиката, отговарят на целта и задачите на изследването. Те произтичат от извършените изследвания и постигнатите резултати в тях. В препоръките е могло да се направят значително по-синтезирани изречения, които да се използват в практиката на преподавателите във висшите училища и по този начин да имат значително по-висок приложен ефект.

Трудът представлява сериозно обогатяване на съществуващите до сега знания по разработването на програми и системи за обучение и тренировка и може успешно да се внедри в учебната работа в университетите в страната.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Представената дисертация представлява един завършен научен труд. Самият кандидат за доктор показва много добра ерудиция, познаване на проблемите в областта на спорта и в частност тениса и чрез публикациите си се изявява като перспективен научен и преподавателски специалист.

В заключение мога да обобщя, че кандидата за присъждане на образователната-научна степен “доктор” , ст. пр. Димитър Томов е оформен специалист, който успешно борави с литературните източници, успешно съчетава практиката с теорията и има почерк при изразяване на разбиранията си.

Убедем съм, че представения дисертационен труд заслужава положителна оценка от страна на многоуважаваното научно жури и предлагам да му бъде присъдена образователната и научна степен “ доктор ”.

10.05.2012 г.

С уважение:
Доц.д-р Коста Денчев